

6. Scheiber Hugó (1873-1950)

Jazz-Band

Tempera, papír 35 x 54,5 cm
Jelezve balra lent: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

Akrónikás

Scheibert társadalmi helyzete, és élet körülményei a nagyvárosi krónikás szerepébe helyezték. Édesapjával címfestéssel keresték a 11 fős család számára a kenyeret. Cégérek, vagy a Práter mutatványos bódéinak díszítésekor már gyerekfejjel olyan élményekben volt része, amelyeket más művészek csak vonzódásuk és választásuk által fedezhettek fel. A cirkusz, a vurstli világát közvetlenül élte át és később a bárók, lokálok életét megörökítő képein is ez a személyes tapasztalat tükröződött. Páratlan rajz tehetséggel megáldott ember volt, aki a hosszú kidolgozás helyett gyors egymásutániságban virtuóz módon vetette papírra festményeit, rajzait, krónikásaként a két világháború közt zaklatottan nyüzsgő, fejlődő nagyvárosi életnek.

Jazz

Az 1920-as években járványszerűen terjedt Nyugat-Európában a jazz, a háborúban elfáradt európai közönség valósággal belevetette magát az izgalmas, kábító ritmus-orgiába. Kávéházak és "music-hallok" egymással versengve szerződtették az amerikai néger zenészeket. A lokálok világában otthonos Scheiber Hugó elsőként közvetített az új divatról. Már 1923-ban az Alkotás-Művészházban kiállított művei között ott szerepel három néger zenészről készített rajza. Scheiber, a hozzá oly közel álló alkotói improvizáció zenei megfelelőjét találta meg a jazzben: "Hiába beszélnek új klasszicizmusról, -jazz-band szól ma mindenütt." (Lyka, 1929,168.)

Berlin, a metropolisz

Scheiber 1924-28 között Berlinben a Sturm kiállító helyiségében öt alkalommal állított ki. Herwarth Walden az 1910-től működtetett Sturm folyóirat köré szervezte az általa felfedezett, vagy fontosnak tartott művészeket. Szobájában Marc Chagalltól Péri Lászlóig, galériájában az izmusok képviselőitől a legkülönbözőbb művészi törekvésekig mindent bemutatott. A világváros pulzáló, látványos fejlődése a kortárs művészeket utópisztikus elgondolásokra serkentették. Az expresszionista film egyik kiemelkedő munkája, Fritz Lang 1926-ban készített Metropolisza Berlinről szól. A korántsem pozitív jövőt jósló elképzelések egy puffadó nagyváros nyomasztó léte ellen tiltakoznak. Szociális ábrázatának ijesztő dekadenciáját mutatják be Georg Grosz antifasiszta szemléletű illusztrációi is.

Scheiber képei azonban apolitikusak, szinte már feltűnő módon azok. Nem állt szándékában kritikai élel beszámolni az őt körülvevő eseményekről. A riporter rajzoló nyitottságával közlekedett a metropoliszban, s úgy tűnik, a semlegességgel vállalt pillanatnyi örömök és esztétikai élmények stílusparádéja Herwarth Walden érdeklődését szintén felkeltették.

Stiláris megközelítés

A művész, aki állandóan mappával a hóna alatt keresi a témát, az elkapott pillanathoz mérten változtatja kézjegyét is. A korszakokhoz kötődő stiláris jegyek változóak, portréinál és önarcképeinél még jobban a belső élménytől függenek. Állandó témái, a cirkusz, a színpad, a bár, a tánc és a zene intuitív megjelenítéséhez azonban nélkülözhetlenné vált a futurista képalkotás elsajátítása. A mozgásban, ritmusban kifejeződő élményeket dinamikus szín- és formaismétlésekkel, lendületes ecsetkezeléssel érzékeltette. Scheiber a "sturm-os" időszakban tér át teljességgel a síkszerű előadásmódra. Képünk alapszínekből összeállított, ismétlésekre épülő kompozíciója a 20-as évek végének stílusjegyeit idézi. Scheiber kivágott papírmaszkszerű arcait, vigyorgó fekete alakjainak a jazz lüktető erejére rímelő mozdulatait a Tamás Galéria 1931-es katalógus bevezetője "a jazz-zene töredezett ritmusára mozduló testek hullámvázásával, az attitűdök ismétlésével, a reflektorok fény párnáinak egymást keresztező játékával" jellemzi.

F.K.

